

Convivium potřinácté

Seminář Adama Viktory probíhal v Malovaném refektáři želivského kláštera.

V premonstrátském opatství Želiv se odehrál další ročník mezinárodní letní školy duchovní hudby Convivium odehrál se úspěšně. A to i přesto, že šlo o ročník třináctý.

Při přípravě letošního Convivia se zdálo, že na té příslovečně smolné třináctce něco bude. Nejprve jsme díky personálním změnám v Želivě přišli o původní termín o týden dříve. Tím řada ze zájemců z řad učitelů byla z účasti vyřazována, protože poslední celý prázdninový týden bývá již na školách věnován přípravě. Změna termínu ovlivnila i výběr vedoucích jednotlivých seminářů a jejich obsah, v němž převážilo baroko. Přesto Conviviu nakonec třináctka smůlu nepřinesla.

Bylo leccos nového. Nový byl především hlavní organizátor – *conviviator maximus* Ondřej Šmíd, výkonný místopředseda SDH, který dostal Convivium na starost poprvé. Myslím, že zaslouží

absolutorium, díky jeho pohodářství vše probíhalo ke všeobecné spokojenosti. V dobrých tradicích Convivia obměňovat lektory jsme také mohli pracovat pod vedením vrcholných profesionálů, kteří na Convivium byli pozváni poprvé. Představil se nám Adam Viktora, šéf souboru Ensemble Inégal, který vedl třídu současné duchovní hudby (Pärt, Lukáš) a třídu J. D. Zelenky. Poprvé na Conviviu učil i Robert Hugo, dirigent souboru Capella Regia a regenschori od Nejsvětějšího Salvátora v Praze (Fischer, Seger – společný projekt). Sólový zpěv výborně (jak jinak) poprvé u nás učil Jiří Kotouč. Gregoriánský chorál a falsobordonové zpívání vedl též poprvé Marek Klein. Konečně hlasové poradenství poskytoval a skladbám Alberika Mazáka učil Ondřej Šmíd. Ze starých známých k nám opět zavítali Žanna Gončarenko (pravoslavná třída), Thierry Fred François (spirituály a gospels) a Lukáš Vendl (německé baroko

a varhany). Nové byly lektorky naší školky: Jana Svobodová a Barbora Šmídová; za pomoci dorostenek pečovaly o nejmladší účastníky nejen hudbou, ale i tvůrčím rukodělným programem, který po večerech ochutnávali i dospělí.

Osobně jsem zpíval v třídě současné duchovní hudby (Viktora), ve společném projektu (Hugo) a ve třídě pravoslavné hudby (Gončarenko). Musím říci, že všude mohl člověk něco objevovat, ať už šlo o krásu soudobých skladeb a jejich promyšlenou interpretaci (Viktora), barokní frázování (Hugo) či mysterium a rozmanitost hudebního pravoslaví (Gončarenko). Podle ohlasů i v ostatních třídách si účastníci užívali hudební orgie.

Jiří Kotouč, třída sólového zpěvu.

pokračování na straně 12

Dny soudobé hudby duchovně

Spolupráce Společnosti pro duchovní hudbu s festivalem Dny soudobé hudby probíhá od nepaměti. Je to v rámci předmětu činnosti SDH pochopitelné. Nedílnou součástí a snad i (dalekou?) budoucnost duchovní a liturgické hudby přece spoluvytvářejí ti, kteří skládají dnes hudbu současnou.

Sám chodím na koncerty Dnů soudobé hudby, na kterých znějí skladby duchovní už drahně let. Nikoli jako kritik, kterým nejsem, ale jako praktikující chrámový muzikant, kterému není jedno, kam se vývoj hudby ubírá a jak se tento vývoj může dotknout jeho vlastní činnosti.

V letošním ročníku přehlídky se to týkalo dvou koncertů 2. a 3. listopadu, oba se uskutečnily v kostele Panny Marie pod řetězem, kde shodou okolností hudebně a liturgicky působím.

Jako pokaždé, když se zmiňuji o nějakém koncertě, zejména pak o nových skladbách, připomínám, že nemám žádnou kvalifikaci, žádné formální hudební vzdělání a popisují jen dojem, jaký ve mně skladby a jejich provedení vyvolaly. Pokud tedy chválím či nechválím, o kvalitě hudby to vypovídá méně, než o mém citu a vkusu.

Pondělní koncert 2.11. byl „komorní“. Poskládaný z množství drobností až miniatur. Úvod patřil dvěma a capella sborům (*Pater noster a Ecce, floret*) **Fran-tiška Fialy**, který je i sám s Akademickými komorními pěvci provedl. V hlavě mi utkvěl ten Pater noster. Dílo zhudebňuje text bez opakování. Z toho si může čtenář udělat představu o jeho délce, či spíše krátkosti. Přesto bylo rozděleno na několik víceméně samostatných hudebních myšlenek a oddílů, skoro jako známý Otčenáš Leoše Janáčka. Leč při tom rozsahu nebylo možné myšlenky nějak rozvinout. Zazněly a pomíjely.

Jan Fila je na přehlídce pravidelným autorem. Letos zazněly *Čtyři chorálové fantazie pro varhany*, které provedl Drahošlav Gric. Byly opravdu čtyři, opravdu chorálové na 4 témata z gregoriánského chorálu, které mi nedalo potíží v hudbě identifikovat, předvedly v dobrém světle čerstvě na přehlídce naladěné maltézké varhany a připomněly mi, že na varhany zní přijatelně i velmi odvážné disonance, jak mě autor při rozhovoru po koncertě opravil – akordy. Vyslechnutí kterékoli z fantazií by mi jako preludium či postludium ke mši nedělalo potíže.

Sedmero roubení Stanislava Jelínka byl písňový cyklus pro mezzosoprán a varhany na poezii pražského rabína z dob rudolfinských. Mám dojem, že poetické texty cyklu byly v češtině. Každopádně provedení potvrdilo mé obavy, že text v národním jazyce není vůbec v chrámové

akustice zárukou srozumitelnosti a smysl mystiky textu i jeho případné hudební dovršení mi tak zůstaly skryty.

Dále zazněly *Čtyři eseje pro trubku a varhany Pavla Trojana*. Dle slov autorových v programu jimi vzdává hold evropským duchovním a kulturním hodnotám a klade otázky posluchači o smyslu a trvalosti těchto hodnot. Osobně mám raději, když v hudbě nacházím odpovědi. Jeden poznatek, který si odnáším – souzvuk (akord), který je snesitelný u varhan působí při barvách varhan a trubky daleko disonantněji.

Zlatým hřebem večera bylo pro mě *Ubi Caritas pro ženský sbor a kytaru Viléma Zelenky*. Skladba zachovávala svou sponsoriální formu, latinský text umožňoval orientaci. Ve sborovém partu nebylo nic rušivého, skladba působila svižně a velmi zvukově zajímavě. Na závěr koncertu osvěžující zážitek.

Úterní koncert byl zahájen skladbou Radka Rejška, kterou si nechám až na konec této recenze.

Pokračoval *Diptichem Christus factus est et Magnificat Olgy Ježkové* pro smíšený sbor a trubku. Skladby provedl Pražský katedrální sbor pod řízením Josefa Kšicy. Musím říci, že jsem velmi oceňoval, že jsem dlouholeté členství v tomto sboru před časem ukončil a nemusel se tak účastnit nácviku těchto skladeb. Byly pro mě až nepředstavitelně intonačně náročné. Kde se již místy zdálo, že jakýsi harmonický smysl tuším, rozbil mi vzápětí tento dojem part trubky. Nicméně interpreti se zhostili úkolu – alespoň jak jsem mohl posoudit – se ctí. Slovo, které skladby, nebo spíše můj dojem evokovaly bylo – psychedelický. Zarazilo mě ovšem, že autorka použila stejný (či pro mě nerozlišitelný) výraz pro dva texty, které jen těžko mohou mít odlišnější charakter. Zatímco v *Christus factus est* mohu onu psychedelicitu pochopit a akceptovat, těžko lze najít průzračnější a optimističtější text, než *Magnificat*, s kterým mi bylo skladatelské i interpretační úsilí zcela nepochopitelné.

Následovaly oceněné skladby ze skladatelské soutěže SDH. Dvě z nich – *Chvalte Hospodina všechny národy Jana Bernátka* a *Dignus est Agnus Petra Chaloupského* by se daly označit za pokračovatele tradice. U Bernátka to byla tradice foersterovská (napadla mě *Missa* in hon. Stí. Adalberti), u Chaloupského tradice francouzské katedrální tvorby (Vierne). Zejména u Chaloupského tradice velice doslovná. Což ovšem není v mých očích žádný odsudek, spíš naopak. Hudební psychologové dávno vědí (na rozdíl od mnohých tvůrců), že pocit uspokojení vyvolávají i posluchačích jen mírné inovace a nečetná překvapení proti tomu,

co posluchač od daného žánru očekává.

Zajímavá byla i třetí oceněná skladba – *Viděl jsem od Boha z nebe sestupovat svaté město Martina Horyny*, která vznikla jako introit celému propriu pro vesnické posvěcení, a tedy musela brát pragmaticky ohled na možnosti interpretů, kteří byli k dispozici. Přesto vznikla svěží skladba, která mezi ostatními výdobytky nové tvorby v mých očích (uších?) nezapadla.

Ze skladatelské soutěže SDH zazněly ještě skladby **Michaela Korbičky** *Ave Maria*, **Jitky Koželuho** *Sborová fantazie na píseň „Jezu Kriste, štědrý kněže“* a **Moteto ke slavnosti Nanebevzetí Panny Marie Jana Vrkoče**, ale protože píšu o svých dojmech, nenapišu o nich nic. Nějak se mi nevtiskly.

To, o čem jsem dosud psal, nekrácelo nijak z řady minulých ročníků přehlídky. Roky běží, autoři píší, skladatel je od toho, aby skládal a někde ty nové skladby zazníť musejí. Nemůžeme to vzdát, nějak se musí skladatelské řemeslo předávat dalším generacím, ty se s ním nějak musejí vyrovnávat. Někde se vždy vyšťarají nějaké peníze jako odměna interpretům, kteří se skladby naučí, a v milionové Praze se každoročně najde těch 50 lidí (kamarádi a kolegové skladatelé), kteří si je přijdou za symbolický peníz poslechnout.

Ale v úvodu zazněla *Missa campanarum pro ženský sbor a audiozáznam Radka Rejška*. Něco jako zjevení. Kompletní ordinarium, liturgicky příhodné a použitelné, které vyvolalo atmosféru opravdu duchovní. Nejen duchovní (duchové mohou být různí, že?), ale vpravdě náboženskou. Ne postavené na zbrusu nových (a tedy nesrozumitelných) výrazových prostředcích, ale na zbrusu novém použití starých (a tedy srozumitelných) výrazových prostředků – sboru a zvonů. Hrozící monotónnost rozbil Rejšek tím, že mezi částí *Kyrie, Gloria, Sanctus* a *Agnus* pro relativně jednoduchý (kdyby se nemusela hlídat souhra s nahrávkou) part sboru, který fungoval hlavně jako nositel textu s doprovodem nijak zvukově neupravených, ale rafinovaně sestříhaných „naturních“ zvonů vložil daleko náročnější a propracovanější a capella *Credo*, kde naopak sbor v typických harmonických souzvucích a nesouměřitelných rytmech evokuje vyzvánění. Tím dosáhl formy A-B-A a zvýšil mé vnitřní uspokojení z této skladby, kterou tradičně dokonale provedla ženská část Pražských pěvců pod vedením Standy Mistra.

Z koncertu jsem odcházel spokojen. A s dobrým pocitem. Ukázalo se, že současná hudba (a to i duchovní!) může být nejen zajímavá a pěkná, ale dokonce i krásná.

Jiří Kub

OBSAH

Bylo, je a bude

Convivium potřinácté, <i>P. Svoboda</i>	1
Dny soudobé hudby duchovně, <i>J. Kub</i>	2
Pouť do Hájku na svátek Narození Panny Marie, <i>O. Šmíd</i>	4
Responsoriální žalmy a já, <i>J. Kub</i>	5
Několik poznámek ke genezi České mše Sboru pražských literátů Bohuslava Korejse, <i>J. Baťa</i>	7
Bacha na Facebook, <i>ed. O. Šmíd</i>	8
Skladatelská soutěž	11

Notové přílohy

Bohuslav Korejs	Česká mše Sboru pražských literátů
---------------------------	------------------------------------

Milí čtenáři,

V tomto čísle přiblížíme letošní Convivium několika obrázky a pohledem Pavla Svobody. Jako organizátor si dovoluji připojit některé momenty, které se vydařily. Jiří Kotouč (foto na titulu) svým osobitým přístupem skutečně zaujal při výuce zpěvu. Jeho vedení společného ranního „rozezpívání“ bylo mnoha účastníky hodnoceno, jako úžasné a objevné. Přestože jako žák mistra znám, samotného mne překvapilo, jak při svém věku dokáže na rozezpívání hovořit o technice a výstavbě zpěvního aparátu bez přípravy zcela souvisle a rétoricky brilantně.

Fotografií na zadní straně přibližujeme koncert lektorů, kde se podařilo sólová vystoupení proložit několika společně nacvičenými spirituály a motety pravoslavné hudby. Fotografie nové restaurace ilustruje, jak zásadními proměnami klášter prochází. Na výlet i dovolenou lze opatství Želiv jistě doporučit i mimo konání Convivia.

Skladby ze soutěže SDH zazněly na koncertě festivalu Dny soudobé hudby 3.11. Záznam koncertu pořídil Český rozhlas. Dva koncerty duchovní hudby navštívil Jiří Kub a jeho recenzi otiskujeme. SDH hodlá nadále podporovat novou tvorbu duchovní hudby. Věnujte pozornost podmínkám nové soutěže na str. 11 a zasílejte své skladby do konce ledna 2017.

K hlavním projektům SDH patří několik posledních let příprava kompletní edice žalmů Bohuslava Korejse pro všední dny. Edice pro internet a pro vydání by měla být hotova na konci roku. Dnes nás Jiří Kub seznámí s edičními zásadami, rozsahem a postupem prací a hlavně se způsobem kódování textů a nápěvů a automatickým generováním stran, jako progresivním způsobem publikování.

Původně zamýšlená reportáž z pouti do Hájku je nakonec inspirací a muzikologickou úvahou o lidovém zpěvu v procesí a starých písničkách vůbec.

Název koncertního cyklu Bacha na Bacha Romana Válka, který letos zní: Bacha na Mozarta jsem chtěl (okopírovat) použít pro článek o Mozartově výročí, který nakonec otiskneme jindy. Odtud vznikl název článku: Bacha na Facebook, který není překvapivě propagací používání sociálních sítí. Článek zachycuje vzrušenou diskusi na téma poučené interpretace staré hudby a rozdělil osobnosti hudebního světa do dvou táborů. Můžeme si utvořit názor a zamýšlet nad solidními argumenty, které zaznívají v reálné diskusi nebo si jen tak počíst, protože Psalterium je revue. Na propagaci Facebooku nakonec dojde slovy: „líbí se mi možnost každého se po libosti sám ztrapnit“.

Notovou přílohou je Česká mše Bohuslava Korejse z roku 1969. Doprovodný text autora zapsal Jan Baťa (str. 7). Mše byla provedena v rámci letošního Convivia a je oblíbeným repertoárem v pražské katedrále. Původní studiovou nahrávku jsme z kotoučového pásku digitalizovali a publikovali na youtube.com, dejte vyhledat „Psalterium Korejs“.

MINISTERSTVO
KULTURY

Časopis vychází s finanční podporou
Ministerstva kultury ČR

PSALTERIUM, revue pro duchovní hudbu

Ročník 10, č. 3/2016

Vychází 6x ročně, vydává Psalterium s. r. o., Koleční 4, 160 00 Praha 6

IČ 26448203, tel. 220 181 295, psalterium@sdh.cz

<http://zpravodaj.sdh.cz>

Redakční okruh: Jaroslav Eliáš, Evžen Kindler, Rastislav

Podpera, Tomáš Slavický, Ondřej Šmíd (šéfredaktor)

Design: Jana Majcherová, Andrea Šenkyříková

Sazba: Jiří Kub, **Sazba notové přílohy:** Martin Šmíd

Registrace: MK ČR E 17101 ze dne 30. 10. 2006, ISSN 1802-2774

Pouť do Hájku na svátek Narození Panny Marie

Organizuje řád menších bratří františkánů od Panny Marie Sněžné. Pouť s procesím patří spolu s Michalem Pospíšilem a souborem Ritornello pravidelně do programu Svatováclavských slavností. Letos připadla na sobotu 10. září. Předpověď hlásila jasno 30 stupňů a představoval jsem si, že vstanu a pořídím pár fotografií a krátkou reportáž pro čtenáře Psalteria. Netušil jsem, na jak geniální akci se SDH podílí, a že večer budu psát muzikologickou úvahu, ... protože nikdy nežijeme zbytečně.

Když jsem přijížděl do Hostivice k bývalé Litovické faře, zdálo se, že v procesi půjdu já a Ritornello. Krátce po deváté, kde se vzali poutníci s batůžky a kočárky, a rázem vycházelo osmdesát lidí na dva kilometry dlouhou pouť do Hájku (pokud pomíneme fakt, že někteří poutníci, již „pár“ kilometrů v nohách měli). Bylo příjemné babí léto a skupina poutníků se za křížem dala do pohybu. Michal Pospíšil, vydal instrukce, že všichni půjdou před ním, aby ho slyšeli, a budou opakovat, co bude zpívat. Za ním šli muzikanti se starými nástroji, housle, cink, trombón, dulciány, aby viděli do not, protože pro ně měl Michal na zádech velký kancionál. (viz obr. vpravo)

Jen jsme vyrazili, uvědomil jsem si krásnou ukázkou, jak fungoval *chorbuch* (velký kancionál, z něhož mohla zpívat skupina literátů, zpěváků), když nebyla kopírka. Muzikanti koukali Michalovi na záda do velké knihy a celé procesi opakovalo krátké verše bez not. Pochopitelně, že pro mojí roztěkanou hlavu, by byl také zpěvníček do ruky, v době, kdy existuje kopírka, příjemná nadstavba. Ale pro všechny normální lidi by byl zpěvník něco zbytečně navíc, naopak to přináší možnost „vypnout“ a soustředit se jen na meditaci textu, a rozvažování. O životě, o rodině, se kterou jsem dokázal v sobotu vstát a právě jdu „na výlet“. Protože to stačí. I když máme kopírku a máme dokonce megafon, nepotřebujeme ho.

Slyšel jsem názory, že: „kdyby Bach měl takové housle, ten klavír, co máme dnes, tak by své skladby dnes hrál na ně“. Jenže on je tehdy neměl.¹ My nejsme o nic (o mnoho) horší, než lidé v době Bacha, tak to dokážeme s těmi prostředky, které měli lidé v té době. Jen vědět jak. Dnes tomu říkáme „know how“, ale mnohdy vůbec netušíme jak, se co dělá, protože „se to dá koupit hotové“.

Píseň na začátek procesí *Ve jméno boží krácejme* (Šteyerův kancionál, 1683,

¹ Kdyby je měl, možná by se nechal portrétovat s čirem místo paruky a měl by rockovou kapelu. Po napsání tohoto článku, se objevil spor o vibrato u Bacha na Facebooku, kde se shodou okolností objevuje i tento argument z různých pohledů (viz článek v tomto čísle).

s. 284) zvolil Michal Pospíšil rétoricky přesně; v Božanově kancionálu (1719) je tato skupina písní nadepsána: „Z Domu vycházejícimu, aneb na cestu se ubírajícimu, Pánu Bohu se poroučeti a Svatého Anděla Strážce za opatrování žádati, užitečné a potřebné jest“.

Píseň se v kancionálech objevuje s různými nápěvy včetně doporučení zpívání na obecnou notu. Michal Pospíšil použil starší znění, které skládá čtyři krátké verše po osmi slabikách; opakování krátkých veršů je snadno zapamatovatelné.

Druhá úvaha směřuje jinam. Píseň má jistě dvacet slok; setkáváme se s názory, že staré písně (Michnovy, z kancionálů atd.) jsou neúnosně dlouhé, že výběrem pouze několika slok dnes docílíme únosného formátu. Vždy jsem se domníval, že důvodem proč provádnout (v zásadě) všechny sloky, je krásně vystavená epičnost příběhu a poučení na závěr, které je většinou překvapivé, jako nečekaná pointa. Při procesi jsem si uvědomil pravý smysl. Během prvních slok si zapamatujeme melodii a dál můžeme

jen přemýšlet. Během pochodu krajinou nám totiž nic neutíká, nezvoní mobil, nejde nikam utéct za „lepší zábavou“.

Další úvaha se týká opakování. Dlouhou dobu uvažuji nad praktickým provedením Michnovy instrukce zpěvákovi v předmluvě k České mariánské muzice (1647):

[...] netoliko v vzácných městech od dobrých muzikantův, ale také v nejsprostějších městečkách od sprostných kantorův spívati a užívati se mohli. Pročež při začátku (však jestli se komu líbí) až do první čáry, může jeden, totiž dyškant, aneb týž dyškant v tenoru sám jediný spívati, jiní pak zase po něm na čtyry hlasy repetyrovati, od druhé čáry k třetí, a tak vždy až do konce jeden napřed, jiní po něm spívati mohou.

Mezitím, můj laskavý a pobožný spěvák, přijmi tuto krátkou správu ode mne a co spívati budeš, to pobožně spytuj, co jak spytuješ, to k srdci tvému pripust, a dobře se měj.²

Přestože se zdá být sdělení na první pohled jasné, při detailním zkoumání Michnových písní se začnou nabízet různé možnosti, jak to mohlo být míněno. Jedná se o řešení začátků, závěrů, přechodů na rozhraní proporcí a zejména přechodů na další sloku. Nebudu zabíhat do podrobností, ale aby čtenář pochopil, v čem tkví zálužnost. Pokud píseň nezačíná na první dobu, Michna pečlivě vypisuje pauzy v prvním taktu, protože nepoužívá taktové čáry; ale pouze čáry na konci (některých) veršů. Tyto čáry běžně nepřipadají na konec taktu, ale uvnitř. K tomu se často přidává změna proporce. Na konci písně je poslední nota zapsána někdy dvakrát, jednou v běžné hodnotě odpovídající taktu, podruhé jako brevis (dvoucelá) s korunou. Obě

pokračování na straně 9

² V. A. Michna - Česká Maryánská muzyka, Praha, 1647, s. 1.

Responsoriální žmy pá

Ps 146-01

Žl 146(145), 2bc.7.8-9a.9bc-10

Pátek 9. týdne cyklus 1

Odpověď 31

Ve-leb, du-še má, Hos-po-di-na!

Žalмовý vzorec V

Pokud žiji, chci chválit Hos-po-di-na, pokud budu, chci opěvovat své-ho Bo-ha.

Odpověď

On zachovává věrnost navěky,
zjednává právo utlačeným,
dává chléb lačným.
Hospodin vysvobozuje vězně.

Odpověď

Hospodin otvírá oči slepým,
Hospodin napřimuje sklícené,
Hospodin spravedlivě miluje.
Hospodin přistěhovalce chrání.

Odpověď

Podporuje sirotka a vdovu,
ale mate cestu bezbožníků.
Hospodin bude vládnout na věky,
tvůj Bůh, Sióne, po všechna pokolení.

Žalm pro varhaníka

Stanislav Komárek ve svých knihách *Zápisky z Okcidentu* a *Zápisky z Orientu* se věnuje srovnání nejrůznějších charakteristik východu a západu. Jednou z možných charakteristik národů, kultur a civilizací je jejich zařazení do kognitivních stylů MBTI klasifikace¹, která popisuje mentalitu v dimenzích extroverze vs. introverze, vnímání vs. intuice, myšlení vs. citění a flexibilita vs. strukturovanost.

To, co nás bude zajímat z hlediska liturgické hudby a responsoriálních žalmů zvláště je rozměr T (myšlení) vs. F (citění). Civilizace T směřují k racionálnosti, efektivitě, logické konzistenci a potlačování afektů. Čas a přesnost jsou pro ně důležité; slova a zákony se cití - „co je psáno, to je dáno“. K cíli se jde přímo a rychle.

F (feeling) civilizace jsou kontaktnější, vřelejší, žijí více tady a teď; čas se chápe volně, žije se od okamžiku k oka-

mžiku; mluvené slovo, osobní kontakty a známosti jsou důležitější než síla litery. K cíli se jde oklikou a mnoho se přitom potká a uvidí, jako se vine cesta barokní krajinou. Důraz na zážitek a průběh.

Pozoruhodné je, že podle Komárka vede hranice mezi západní T a východní F Evropou po spojnicí Petrohrad – Terst, u nás tedy odděluje Čechy a Moravu.

Věřte si tomu nebo ne, ale není obtížné poznat v Čechách podle stylu hry moravského liturgického varhaníka již po několika taktech. Je možné, že moraváci zase podobně podle hry poznají (či spíše vycítí :-)) varhaníka českého.

Tyto dvě hudební kultury se dají krásně rozeznat i v tradici zhudebnění responsoriálních žalmů. Přestože se o to pokoušelo více českých i moravských autorů (Sklenička, Eben, Pololáník), hegemony jsou magister Olejník a Bohumil Korejs. Dílo obou si získalo své příznivce, prvního zejména na Moravě (situaci ve Slezsku detailně neznám), druhého v Čechách.

Početní převaha církve moravské spojená s tím, že magister Olejník se jako charismatická osobnost účastnil hudební formace budoucích kněží, kdežto Korejsovi jako laikovi nebylo něco takového za totality umožněno, vedla v důsledcích na větší (v některých případech až asertivní) propagaci Olejníka v Čechách, než Korejsa na Moravě. Vypjaté spory o hudební podobu liturgické reformy v době totality (v Praze, na Moravě byla situace jasná) charakterizuje i pořekadlo: „Korejs nebo Olejník?“

Rozhodne to tajemník!²

Jistá tak vzniklá nerovnováha se prohloubila tím, že na Moravě se podařilo péči nadšených aktivistů vydat kompletní Olejníkův repertoár responsoriálních žalmů, kdežto Korejsovy byly a jsou dosud k dispozici jen jako výběr pro neděle a svátky ve známém hnědém Korejsbuchu³ (dále KB), a to ještě bez autorského doprovodu. Korejsovy autorské doprovody sice vyšly v doprovodech k Mešním zpěvům, ale kdo je má? A kdo je⁴ má, ten z nich stejně nehraje, protože tam jsou bez žalmových textů, bez kterých se doprovázející varhaník neobejde, a tak se doprovod při hře z Korejsbuchu často line z kůru v nejbizarnějších podobách.

Prvním popudem k tomu, abych se problematikou začal vážněji zajímat, byl návrh Mirka Pšeničky, tehdy dómského varhaníka a diecézního moderátora liturgické hudby v Plzni na zasedání tehdy ještě Společné liturgické komise pražské arcidiecéze a plzeňské diecéze, aby byl připraven a zveřejněn kompletní repertoár Korejsových žalmů, a to včetně autorského doprovodu. Bylo to 1. prosince 2011 na 31. zasedání komise v Praze.

Na jarním zasedání o půl roku později již informuje Mirek Pšenička o tom, že s autorem to již bylo domluveno, otevřela se ovšem otázka autorských práv, zde dvojích – na text a na hudbu.

Na podzim 2012 se k tématu liturgická komise vrací, byl totiž vydán soubor responsoriálních žalmů podle Zdeňka Pololáníka a skóre Morava : Čechy se zvyšuje na 2:0. Řešení tohoto úkolu se ujímá mémi ústy za souhlasného mručení přítomných komisařů – členů výboru SDH – Společnost pro duchovní hudbu.

„Kdybych to byl býval věděl, tak bych sem byl býval nechodil“ zní známá věta z filmu *Knoflíková válka*. A přesně to si od té doby říkám i já.

Mezi zasvěcení se vědělo, že pan

² Pro mladší – rozuměj „církevní tajemník“.

³ Zpěvy s odpovědí lidu

⁴ To osklivé nechtěné kačátko!

¹ Myers Briggs Type Indicator

RŽ 145. - Pátek 9. MR. - V. 2bc.7.8-9a.9bc-10.

2

1. Pokud žiji, chci chválit Hospodina,
pokud budu, chci opěvovat svého Boha. R.
2. On zachovává věrnost navěky,
zjednává právo utlačeným,
dává chléb lačným.
Hospodin vysvobozuje vězně. R.
4. Hospodin otevírá oči slepým,
Hospodin napřimuje sklíčené,
Hospodin spravedlivé miluje,
Hospodin přistěhovalce chrání. R.
6. Podporuje sirotka a vdovu,
mate však cestu bezbožníků.
7. Hospodin bude vládnout navěky,
tvůj Bůh, Sióne, po všechna pokolení. R.

Lísteček Bohumila Korejse

Korejse má sbírku lístečků velikosti A5, na kterých má žalmy pro všechny liturgické příležitosti. Stačilo tedy vzít všechny liturgické příležitosti (podle lekcionáře), a pro ty, které nejdou v KB najít příslušný lísteček. Zdálo se to jednoduché.

Tak jsem s tím začal. Každá řádka tabulky se týkala jedné liturgické příležitosti, de facto určené stránkou v lekcionáři, na které se nějaký responsoriální žalm či odkaz na něj vyskytuje. Těchto liturgických příležitostí (Lekcionáře 1-6) se ukázalo být 1671, z nichž je ovšem 192 definováno jen v KB. Tedy v lekcionáři máme například určení „při svatbě mimo dobu velikonoční pro 4. variantu prvního čtení“, v KB je určení „při svatbě“. To znamená, že znáte-li byť jen stránku v lekcionáři, v tabulce najdete příslušný žalm podle ní.

V KB je 363 různých žalmů. Různost znamená, že se liší buď ve výběru veršů, nebo ve vzorci recitace či antifoně. Korejsových lístečků je 491, z toho 155 se vyskytuje v obojím, ale číslování vzorců a odpovědí se liší. 167 žalmů (které by dle lekcionáře byly někdy zapotřebí) nebylo ani na lístečcích, ani v KB. Z nich 79 bylo bezproblémových,

protože antifona (odpověď) v lekcionáři byla mezi 79 typovými odpověďmi sou-

Žl 146(145), 1b-2.6c-7.8-9a.9bc-10 Odp.: 1b
Odp.: Duše má, chval Hospodina!
nebo: Aleluja.

Duše má, chval Hospodina!
Pokud žiji, chci chválit Hospodina,
pokud budu, chci opěvovat svého Pána.

Odp.

On zachovává věrnost navěky,
zjednává právo utlačeným,
dává chléb lačným.

Hospodin vysvobozuje vězně.

Odp.

Hospodin otvírá oči slepým,
Hospodin napřimuje sklíčené,
Hospodin miluje spravedlivé,
Hospodin chrání přistěhovalce.

Odp.

Podporuje sirotka a vdovu,
ale mate cestu bezbožníků.

Hospodin bude vládnout na věky,
tvůj Bůh, Sióne, po všechna pokolení.

Odp.

Žalm v lekcionáři

Jeden z těch, které střídají tříveršové
a čtyřveršové sloky a ve kterém bylo
potřeba měnit pořádek slov.

boru docela jasně rozeznatelná, ale u 88 žalmů jsem si musel vypomoci lámáním vlastní hlavy a nějakou odpověď (která pak určila recitační vzorec) vybrat sám.

Suma summarum oněch 1671 liturgických příležitostí je pokryto 774 unikátními (verše + vzorec + antifona) responsoriálními žalmy.

Tabulka, kde je to vše vyplněno, má 1671 řádků a 19 sloupců, tedy více než 30000 buněk, vyplnění a kontrola každé z nich (v lekcionáři je spousta tiskových chyb) nějakou chvíli zabralo. Co jsem si původně (slibuje, že se toho

Žalm pro zpěváka

Ps 146-01

Žl 146(145), 2bc.7.8-9a.9bc-10
Pátek 9. týdne cyklus 1

Odpověď 31

Žalmový vzorec V

Odpověď

On zachovává věrnost navěky,
zjednává právo utlačeným,
dává chléb lačným.

Hospodin vysvobozuje vězně.

Odpověď

Hospodin otevírá oči slepým,
Hospodin napřimuje sklíčené,
Hospodin spravedlivé miluje.
Hospodin přistěhovalce chrání.

Odpověď

Podporuje sirotka a vdovu,
ale mate cestu bezbožníků.
Hospodin bude vládnout na věky,
tvůj Bůh, Sióne, po všechna pokolení.

```

\include "../korejs_definice.ly"
\include "../antifony.ly"
\include "../vzorce.ly"

nadpis= \markup {
\column {
\prvni nadpis "Ps 146-01"
\druhý nadpis "Žl 146(145)," "2bc.7.8-9a.9bc-10"
\třetí nadpis "Pátek 9. týdne cyklus 1"
}}

prvnivers = \lyricmode {
\zarovnej "Pokud žiji, chci chválit" \markup{\u Hos} -- po -- di -- na,
\zarovnej "pokud budu, chci opěvovat" \markup{\u své} -- ho \markup{\skobicka
Bo} - ha.}

verse = \markup {
\fontsize #1
\column {
\vspace #0.5
\odp t
\line {On zachovává věrnost \concat{\u na věky,} }
\line { \hskip #1 zjednává právo \concat{\u u tla \skobicka če ným,}}
\line { dáva chléb \concat{\u lač ným.}}
\line { \hskip #1 Hospodin \concat{vysvobo \u zu je} \concat{\skobicka vě zně.}}

\odp t
\line { Hospodin otvírá oči \concat{\u sle pým,}}
\line { \hskip #1 Hospodin \concat{napři \u mu je} \concat{\u sklí čeně,}}
\line { Hospodin spravedlivě \concat{\u mi luje.} }
\line { \hskip #1 Hospodin \concat{přístěho \u val ce} \concat{\skoba chrá ní.}}

\odp t
\line { Podporuje sirotka a \concat{\u vdo vu,}}
\line { \hskip #1 ale mate cestu \concat{\u bez bož \skobicka ní ků.}}
\line { Hospodin bude vládnout \u na věky,}
\line { \hskip #1 tvůj Bůh, Sióne, po všechna \concat{\u po ko \skobicka le
ní.}}
} %column
} %markup

\nadpis \odpovedd_xxxi \vzorec_V_d \prvnivers \verse \pageBreak
\nadpis \odpoved_xxxi \vzorec_V \prvnivers \verse \pageBreak

```

Zdrojový text sazby žalmu s využitím maker na vzorce a odpovědi

ujmeme) myslel, že bude za měsíc, trvalo téměř tři roky.

Mezi tím jsem musel zvolit systém sazby žalmů. Tedy nějaký počítačový program, který umožní to, že když se najde a opraví chybná nota v jedné antifoně nebo zvolí jiný font pro nadpis, nebude to znamenat prohlídku a editaci všech mnoha set žalmů. Zvolil jsem kombinaci Lilypond + Frescobaldi a napsal hromadu zdrojových maker, které popisují jednotlivé antifony, vzorce, podtrhávátka, odsazovátka a hlavičky a nějak to s texty lepší dohromady.

Pěkně jsem si naběhl na vidle, když jsem si umínil, že na rozdíl od KB bude první verš žalmu vysázen hezky pod notami, a to velikostí fontu, s kterou nebudu mít problém při zpěvu ani já v příšeří chrámu (na obrázcích v článku jsou ukázky zmenšeny o 40%).

Na vidle mě nabral i kolega Ondřej Šmíd, který požádal jménem SDH o grant MK ČR (a dostal ho) na tu největší otročinu – sazbu jednotlivých žalmů s těmi různými podtrhávátky a editací textu, neboť Bohuslav Korejs občas měnil kvůli terminacím slovosled (stejný verš v různých vzorcích se textově liší), takže postup Copy + Paste je jenom první krok. A tedy práci, s kterou jsem počítal na několik let, bychom měli dokončit již letos.

Postihly mě i jiné, vis maior okolnosti. Nepříjemná choroba vyžadující operaci a kůrovcová kalamita v lese (kúrovec není jen žertovné označení nás – chrámových hudebníků, ale i nepříjemně žravý brouček). Takže není času nazbyt, sází se (nejen káci), stovky a stovky kousků jsou již hotovy, dělají se korektury a laskaví čtenáři se na konci roku budou moci seznámit když ne s celým, tak s podstatnou částí

díla na webu SDH. A doufáme, že nejen seznámit, že budou tento unikátní soubor i používat a že původní idea Mirka Pšeničky – používat Korejsovy žalmy při každé příležitosti a s autorskou harmonizací – dojde, alespoň v západní T části naší vlasti, svého naplnění.

Jiří Kub

NĚKOLIK POZNÁMEK KE GENEZI ČESKÉ MŠE SBORU PRAŽSKÝCH LITERÁTŮ BOHUSLAVA KOREJSE

Česká mše Sboru pražských literátů, jejímž autorem je Bohuslav Korejs (*1925), a jejíž partitura je součástí přílohy tohoto čísla Psalteria, vznikla v souvislosti s reformami Druhého vatikánského koncilu, zejména s potřebou liturgických skladeb v českém jazyce. Její geneze ovšem nebyla přímočará, neboť dílo bylo komponováno v několika vlnách.

Nejprve vznikly části Kyrie, Sanctus a Agnus Dei pro čtyřhlasý sbor. Podnět k jejich napsání dal P. Jan Klener, OSB, dlouholetý duchovní správce kostela Neposkvrněného početí Panny Marie v Praze-Strašnicích, který si přál hudební doprovod velikonoční liturgie v češtině. Části Gloria a Credo byly tehdy nahrazeny písňovými parafrázemi ze Šteyerova kancionálu.

Dnešní podoby se mše dočkala zásluhou P. Aloise Pekárka (1915-1999), který si na autorovi vyžádal kompletní mešní ordinárium, obohacené o druhý sbor unisono. P. Pekárek se totiž organizačně podílel na cyrilometodějských oslavách pořádaných vídeňským arcibiskupem Franzem kardinálem Köniigem (1905-2004) v červenci roku 1969 a Korejsovo ordinárium nechal provést při mši svaté konané ve vídeňském kostele Nejsvětějšího Vykupitele, který je sídlem české farnosti. Původně čtyřhlasá mše se díky tomu rozrostla nejen o Gloria a Credo, ale i o druhý sbor zpívaný chorální scholou v presbytáři. Nahrávka, která zde předkládanou partituru doprovází, byla pořízena na začátku 70. let 20. století Sborem pražských literátů pod vedením Bohuslava Korejse ve studiu zřízeném v někdejší Domě milosrdenství Vincentinum v Praze-Břevnově.

Dle ústního sdělení Bohuslava Korejse vypracoval

Jan Baťa.

Bacha na Facebook

Václav Hudeček – dne 11. září 2016 na svém facebookovém profilu publikoval odkaz na rozhovor slavného houslisty Pinchase Zukermana pro časopis Strad „Bach by měl být hrán s vibrátem“, čímž bez nadsázky vyvolal (v den památky teroristických útoků) dvoudenní válku během několika hodin komentovalo přes dvě stovky osobností a diskuse se z hlavního vlákna rozšířila rovněž do názorově zneprátených táborů.

„Bach should be played with vibrato,“ says violinist Pinchas Zukerman. The veteran violinist, violist, conductor and pedagogue is interviewed in The Strad's...

Podle diskutujících zkušených uživatelů se tak zábavné počtení na Facebooku dlouho neobjevilo. V diskusi klade otázky a vyjadřuje své stanovisko mnoho hudebních osobností naší scény. Článek tak zejména unikátní formou mapuje nejrůznější pohledy na problematiku „poučené interpretace“. Výroky nejsou redakčně upravovány, diskuse je krácena s ohledem na zachování relevance a vyváženosti. Příspěvky nebudeme komentovat, pouze na úvod přispějeme obecnou filosofickou úvahou, která se rovněž v diskusi objeví:

Pokud je „poučená interpretace“ založena na kritickém základě (citaci pravidel, pramenů a literatury), co je jejím opakem nebo alternativou? Stojí proti „poučené barokní interpretaci“ „romantická“ nebo „nepoučená“ interpretace? Budeme rádi za vaše názory.

KOMENTÁŘE:

Martin Hroch: V baroku bylo vibrato zcela regulární druh ozdoby...)

Ivona Křivánková: Přesně tak, jen je třeba ho uplatňovat s vkusem.

Martin Hroch: inu, pěstujeme dobrý vkus ;)

Václav Hudeček: Že by konec nitařiny?

Dagmar Mašková: JOO!

Pavel Kirs: My těm „historicky poučeným“ umělcům říkáme mňoukači, pro-

tože to je, jak když mňoukaj kočky. Už starý Casals tyto blbosti kritizoval. [Pablo Casals 1876-1973]

Slavomír Keller: Hraje vůbec Sobotka na nějaký nástroj? Ne? Já to tušil.

Miloslava Vavrova: Možná na dusítko.

Peter Adler: A to je důkaz čeho?

Václav Hudeček: Možná na hřeben.

Dagmar Peckova: A pazourkáři dostali na prdel.[...]

Jakub Kydlíček: Myslím, že „pazourkáři“ na prdel nedostali... Vibrato nikdo z myslících barokářů nepopírá... Jen je třeba více hloubat nad tím, kde a jaký druh vibrata užívat. Rozhodně se nelze zaštitit autoritou jen pro to, aby byla přijata jen další dogmatická fráze o tom „jak to má být“...

Ladislav Calidus: No právě, ono je vibrato a viiiibrááátooo...

Dagmar Peckova: Ale vždyť „poučené“ baroko je jedno velké dogma.

Jakub Kydlíček: Proč si to myslíte?

Julie Braná: [Kniha] Das Vibrato in der Musik des Barock, 315 stran zajímavého čtení pro paní Peckovou a pana Hudečka.

Dagmar Peckova: Já nemám potřebu to číst... Mně stačí můj hudební sluch, který opravdu není špatný vzhledem k tomu, co jsem dokázala, což se o vás říct nedá, že... Tak přeji krásné pazourky.

František Maxián: Friedricha Guldy se jednou zeptali, jestli by byl ochoten zahrát na nástroj například z osmnáctého století. Určitě, pokud mi přivedete publikum osmnáctého století, odpověďěl...

Jiri Ludvik: Nesmysl. Takový mistr jako Bach i Händel psali přesně a detailně na nástroje, které ve své době měli. Přejde mi hodně troulfale se nad ně povyšovat.

Václav Hudeček: Kdo rozhoduje o tom, co je a není správné? „That's the question“. Já si to fakt netroufám. A co by si přáli barokní skladatelé, kdyby žili, je také otázka. Takže se nehádejte, neb můžeme mít všichni pravdu anebo jsme všichni vedle. Howgh.

Dagmar Peckova: (To se mi líbí).

Jiri Ludvik: Ale oni nežijí. To je jako se zamýšlet nad tím, jak by bojoval Napoleon, kdyby měl tank. Ale každopádně díky za smířící uvažování mistře. To zní mnohem pěkněji, než že barokář dostali na ... :-)

Dagmar Peckova: To neřekl mistr, ale já... A ne barokáři, ale pazourkáři... Václav za nic nemůže.

Václav Hudeček: To určitě bylo myšleno z lásky.

Jiri Ludvik: Ano já vím :-)

Václav Hudeček: Já jsem řekl „nítaři“, taky z lásky. Dáša vždy vše také z lásky.

Anders Svart: ad „Já nemám potřebu to číst... Mně stačí můj hudební sluch, který opravdu není špatný ...přeji krásné pazourky“.

Takže Dagmar Pecková sežrala Šalamou-

novo hovno a už se vzdělávat nemusí? Dagmar Pecková už je dokonalá? Proč teda neděláte ladiče, když máte tak vynikající sluch? Proč cejtíte potřebu urážet další diskutující? Je to jenom proto, že jste zpěvačka? Nebo že vaše kariéra upadá?

Dagmar Peckova: a co dělá Vaše kariéra, byla li jaká... a za to, že jsem dokonalá, se fakt nestydím.

Anders Svart: I kdybych měl kariéru jako Václav Hudeček, necítil bych potřebu urážet vzdělanější ;-)) Možná proto to on sám nedělá, jelikož není hlupák.... Moje kariéra ještě nezačala, paní Pecková, protože se stále věnuji studiím. Je pro mě důležitější poznání a porozumění, než diplomy ze soutěží.

Jo a dokonalá opravdu nejste, nehledě na to, jak moc tomu sama věříte :-)

Dagmar Peckova: To vypadá, že jsem píchla do vosího hnízda, študente... Mně opravdu stačí poslouchat, abych si udělala názor.... to je a byla ta nejlepší cesta mých 35 let na jevištích... A až něco dokážete, tak suďte.

Anders Svart: Do vosího hnízda jste pro mě píchla tím, že tady bezdůvodně urážíte ostatní a hrajete si na umělkyni světového významu, zpěvačko. Je mi celkem buřt, jak dlouho zpíváte, osobně sice preferuju projev M. Koženého nebo K. Kněžíkové, ale rozhodně to pro mě není důvod Vás urážet. (I když jste jenom zpěvačka :D)

Z Vašich příspěvků tady úplně čišší nevědomost a velmi povrchní vzdělání v dané problematice. Přesto o sobě tvrdíte, že jste dokonalá... Klidně si to myslíte, nejste určitě ani první ani poslední v této branži.

P.S. ne každý má měřítko úspěchu nastavená podle toho, kde všude a za kolik už vystupoval.

Václav Hudeček: Děti, nehádejte se mně tady, nebo vám dám na prdel.

Dagmar Peckova: no... Až vystoupíte dvakrát třikrát sólově v Carnegie, tak mi pošlete pohled, abych viděla, kam jste to se svým vyčteným vzděláním dotáhl... Na mě spíš působíte, jako budoucí hudební kritik, který ví přesně, kdyby to uměl... Apropó paní Kožená a pí Kněžíková se mi líbí také... Každá je svá... A hlavně vůbec nikoho neurážím...

A nedurdíte se, když někomu stačí poslech a absolutní hudební intuice k tomu, aby poznal, jestli je to dobře, nebo špatně... Já nepotřebuji číst 300 stran traktátů... To za mě udělají jiní a pak budou vyprávět jak a co, aniž by vzhledli přes okraj svého hlubokého talíře, kam si nalili tu svoji ukuchtenou polívčičku teorie. Tak ať se Vám povede někdy to Vaše teoretické vzdělání uplatnit klidně i na soutěži!

pokračování na straně 10

pokračování ze strany 4

noty jsou odděleny opět svistou čarou, která je někdy nahrazena repeticí, jindy nota zdvojená není, nebo poslední notě před korunou chybí tečka, jindy nechybí apod. Běžně se vysvětluje zdvojení finální noty tak, že další sloka navazuje bezprostředně, ale v poslední sloce patří koruna. Má se však dělat koruna v každé sloce, pokud nota zdvojená není? Má být

mezi slokami cezura daná např. pauzami v prvním taktu? Pokud uvažujeme navíc opakování frází, jak se navrhuje v předmluvě výše, vyvstávají další a další otázky.³ Vysvětlování nekoherence zápisu v rámci jedné sbírky pouze sazečskými chybami se zdá neuspokojivé, stejně jako tvrzení některých muzikologů, že „to tenkrát neřešili“.

Co považují za problém interpretace písní obecně, je zajistit, aby přísným navazováním slok v rytmu nevznikl „kolovrátek“. Mezi slokami patří nádech nebo vložený takt nebo mezihra tak, že se zopakuje poslední fráze nebo celá sloka. Domníval jsem se, že tak opakování Michna míní, a domnívám se stále, že se to snažil u každé písně (přesně) zápisem vyjádřit.

Dosud jsem měl pochybnosti, „proč“ přesně opakování navrhoval. Předzpívá každou frázi nejprve sólista a opakuje ji sbor? Text lze číst také tak, že sólista zpívá až k první čáře, další frázi zpívá sbor a sólo pokračuje třetí frází „od druhé ke třetí čáře“. Tedy se jedná o prosté střídání sóla a tutti, které Michna běžně používá v latinských skladbách, a zde o žádném opakování nemluví.

A právě v procesí jsem si uvědomil,

³ Michal Pospíšil se domnívá, že zdvojená nota vyjadřovala zápis prima a secunda volta. To ovšem také nevysvětluje, proč je u některých písní mezi notami čára a jinde navíc repetice. Je to téma na samostatné zkoumání.

co mi uniklo. Sólista znamená kantor, „jini“ není sbor, ale lid, a lid nemá noty, protože není kopírka. Lid vpředu opakuje po kantorovi, kapela hraje „na čtyři hlasy“, já jsem se zařadil ke kapele, abych mohl z not zpívat další hlas, a rázem dával Michnův návod na opakování zcela praktický smysl.⁴

Lid by mohl zpívat ze zpěvníku nebo z lístečku sám, ale pokud bych měl srovnat, tak tento způsob s opakováním vidím mnohem zajímavější. A protože za největšího nepřítele umění považuji nudu, byl zpěv k procesí skvělý.

Ještě se zastavíme u posledního odstavce citace: [...] *můj laskavý a pobožný zpěvák, [...] co spívati budeš, to pobožně sptýj, co jak sptýješ, to k srdci tvému připustí* [...]. Staré písničky (vhodně zvolené) jsou ideálním prostředkem meditace, a to v procesí skutečně fungovalo. Naopak v neděli při mši v Praze – Zbraslavi, kam jsem zašel, hrál varhaník vždy jen jednu sloku Tvůrce mocný (JK 904) a pak v rámci svých možností improvizoval. To naopak nefungovalo. Sotva se začalo zpívat, se vlastně přestalo a přistihl jsem se, že nevím, o čem to bylo a proč. V tomto případě se mi zdá, že „víc, je líp“. Že způsob Mešních zpěvů, kdy se v každé části propria zpívá několik slok více méně přesně k věci, vede skutečně k meditaci. Tomu ovšem porozumí pouze ten, kdo se snaží zpívat a přemýšlet, „sptývat“. Námitky, že texty jsou archaické a dnešního člověka neosloví, ukazují, že mnozí o tomto úhlu pohledu dosud neuvažovali. Pokud by měli pravdu, byla by celá v dobrém slova smyslu konzervativní církev archaická. Ale člověk „se“ může oslovit zevnitř. Myslím, že v tom smyslu kázal P. Halík minulou neděli, když mluvil o vnějším a vnitřním člověku, o vnějším a vnitřním Bohu.

Argumenty, že raději zpíváme, co známe a nemusíme držet kancionál, vedou k povrchnímu stereotypu a těžko tak „co zpíváme, připustíme k srdci“. To je význam, který nám vzkazuje Michna.

Z dalších písní se zpívalo např. *Pod tvůj plášť se utíkáme, Panenko Maria* (Šteyer 1683, s. 626) na nápěv *Hle přijde Pán, spasitel náš, cestu mu připravme* (viz MZ nápěv 3a). V Božanově kancionálu (1719, s. 560) najdeme jednohlasou verzi s basem, ale píseň *Hle přijde Pán, spasitel náš* (s. 10) je pro pro dva hlasy a bas a má mírně změněný rytmus i bas; této verzi odpovídala čtyřhlasá úprava *Pospícháme poutníkůvé*, kterou hrála kapela.

Jako odlehčení doplníme, že píseň *Pod tvůj plášť se utíkáme* najdeme

⁴ Všechny výše popsané způsoby opakování jsou možné, podle příležitosti a podle vsuvky v citaci „*však jestli se komu líbí*“. Rovněž je možné *vkřídlat mezihry; třeba po několika slokách tak, aby se vyprávění logicky rozčlenilo (ne nutně pravidelně, ale dle kontextu)*.

u Božana ještě na jiném místě (s. 271) s textem ve třetí a čtvrté sloce:

Hle táhnou na nás Pohané, / odvrát protiventství, / k tobě voláme Křesťané, / chraň v nebezpečnosti. / Ref. /

Chráníš-li nás Matko milá, / nic se nebojíme, / neb že větší jest tvá Síla, / než Turecká víme. /

Ref.: Ochraň, zachraň, vysvoboď nás, / Panno milostivá / nedej, nedej hubiti nás, / Matko lítostivá. /

Touto ukázkou si dovoluji demonstrovat, jak starý text může být dnes opět aktuální a mnohé jistě osloví, přestože asi není v souladu s oficiální politikou EU.

Při bohoslužbě zněla mše Adama Michny - *Missa V* (ze sbírky *Sacra et Litanie*, 1654) pro bas sólo, SATB sbor, dvoje housle a basso continuo. Ostatní nástroje hrály v tutti částech colla parte. Sólový part zpíval Michal Pospíšil od svého přenosného varhanního pozitivu. Na aleluja zpíval rovněž Michal Pospíšil sólo *Alleluia, Confitebor tibi* od Alberika Mazáka ([M112] ze sbírky *Cultus Harmonicus* op. I, 1649, dostupné online na www.mazak.sdh.cz). Text by se hodil na svátek Krista Krále, ale aleluja ze stejného období bylo vybráno stylově jednoduše. Mazák byl současníkem Michny a nepochybně se oba znali.

Na přijímání se zpívala Michnova píseň *Vítej hoste nejvzácnější - Děkování Pánu Kristu po přijímání velebné svátosti* (Svatoroční muzika, 1661), rovněž s opakováním. Zde ovšem nebylo dobře rozumět.

Františkáni pořádají poutě do Hájků každý měsíc, ale již nyní si vás dovoluji pozvat na tuto velkou pouť za rok začátkem září. Rozhodně stojí za to si přivstat a užít si procesí s Michalem Pospíšilem.

Ondřej Šmíd

pokračování ze strany 8

Budete víc cvičit a praktikovat a možná, povědě-li se Vám vůbec něco, získáte i víc úcty k lidem, kteří na rozdíl od Vás něco dokázali a zanechali pro generace příští, ať se Vám to líbí nebo ne!

Jsem si prohlédla Váš profil... Už se fakt ničemu nedivím... To ani nemůže být jinak, já doufám, že mě ten záchvat smíchu někdy přejde.

Jakob Wilke: Ad hominem Vám docela jde... [vložit obrázek muže s 3D brýlemi pojedávajícího popcorn]. [...]

Petra Matějová: A co odpovídal F. Gulda na otázku, když nemá publikum z 18. st, nechce hrát na nástroje z 18. st, tak proč tedy ve 20./21. st. hudbu z 18. st. vůbec hrát?

Václav Hudeček: Nedají pokoj a nedají pokoj.

Eva Kolková: To by vám starohudbaři dali :-). Co já si zkusila pro svoje přesvědčení, že zdravý hlas obsahuje přirozeně zdravé vibrato.... všechno ostatní je násilí... no, je to marné. :-)

Dagmar Peckova: Protože pazourkáři nevíbrují... Nikde.

Jakub Zicha: No, bohužel to ti ostatní dělají vrchovatě za ně... Všude. [...]

Dagmar Mašková: Koukám, že se z toho můžou všichni vzteknout. Před třemi sty lety by to nikdo neřešil.

Vlastimil Kovář: Houslista, který nedokáže „rozvibrovat“ prostor hrou muziky 17. a 18. st. bez vibráta (rozuměj vibráááááá), má buď špatný nástroj, nebo je špatným houslistou. Tedy.. nebo prostě nechce...

Marek Špelina: Je zajímavé a celkem příznačné, že v zásadě jediný rozumný příspěvek do této nádherné diskuse přidal „pazourkář“ Jakub Kydlíček. Děkuji a zdravím. :-)

Jiri Ludvik: To je moc a moc vtipné, od kdy je barokní hraní o vibrátu? Jakub Kydlíček výborný komentář, díky a můj názor? Když si poslechnu dobrý barokní orchestr (pazoukáře) hrát Bacha a poslechnu si nějaký orchestr, který je nepoučený, tak musím říci, že pazourkáři mají na rozdíl od těch „normálních“ muzikálnost v krevním oběhu...a používají vibrato (jenom na rozdíl od těch, co hrají vše stejně, ví jak). Nazdar...

Václav Luks: Nechce se mi věřit, že tak velký houslista jako Pinchas Zuckerman napsal takovou hloupost. O obsahu článku nemá smysl diskutovat. Nelze totiž diskutovat o obsahu, který sám o sobě nedává smysl. Autor plete resonanci a vibrace (přirozená vlastnost každého zvuku) s vibrátem (umělá modifikace výšky tónu) a že prý historické užívání vibráta se pozná podle toho, že se na housle hrálo na náměstích....ha...to nám to nandal:-)

Ale o čem je tato diskuse vlastně? O hlouposti, netoleranci, neinformovanosti...? Ať si každý hraje (zpívá) Bacha jak se mu

zlíbí...pro mě za mě třeba s kvartovým vibrátem (pokud najde někoho, kdo je ochoten to poslouchat). Proč někdo neustále pocituje potřebu rozhodovat, co je v umění správně a co špatně?

Pokud se ale máme bavit o věcných argumentech, pak je jednoznačné, že vibráto se používalo v každé době - ovšem ve VELMI rozdílné míře. Vše je a bylo otázkou míry a vkusu. Stejně tak je ovšem jasné, že v míře, v jaké se vibráto (nad) užívalo zhruba od poloviny 20. stol., tomu nebylo nikdy v dějinách. Pozoruhodné je, že ti „romantičtí“ umělci dneška, kteří se hrdě hlásí k tzv. romantické interpretaci, zpravidla netuší, že na jejich interpretaci vůbec nic romantického není a ti skuteční romantičtí interpreti (rozuměno doby romantismu) by s nimi vypochoovali v tempu galopu.

Stojí za přechzení například houslová škola Leopolda Auera – jednoho z největších houslistů a pedagogů doby pozdního romantismu (žák Josefa Joachima a učitel např. J. Heifetze). V kapitole o vibrátu píše mj.: „...někteří z interpretů užívají vibráto v přesvědčení, že jejich hra je efektnější a někteří z nich nadužívají vibráto, aby skryli špatnou intonaci a špatný tón...jsou přesvědčeni, že trvalé vibráto je tajemstvím oduševnělé hry a kořením provedení - tito se však žalostně mílí ve svém přesvědčení“. Existují pozoruhodné nahrávky Auerovy hry - samozřejmě s vibrátem - ovšem velmi diskrétním, promyšleným, vkusným...velmi krásné.

Čtím všechny umělce, kteří svoji práci něco dokázali a každý má nárok na svůj vkus a názor - klidně ať P. Zuckerman prohlásí, že historizující interpretace mu není po chuti, že se mu nelíbí...ale proč se takový člověk shazuje vršením nesmyslů jako v diskutovaném článku, ve kterém působí jako nevzdělaný hlupák? Smutné...

Václav Hudeček: Vašku, přesně o tom to je. Ty ale nejsi představitel „pazourků“. Není to jen o baroku. Na Mozarta také nepoužíváme vibrato, jako na Brahmse. Ale i někteří ortodoxní „pazourkáři“ jsou úžasní. Ale je bohužel mnoho těch, kteří pouze nevíbrují a to je vše, co umí. A o tom je asi tady řeč. Moc zdravím.

Ivan Vokáč: Souhlas, zároveň je nutno dodat, že i mezi námi „romantiky“ se najde celá plejáda těch, o kterých hovoří pan Aurer :D

Lukáš Michael Vytlačil: Vašku, děkuji a podepisuji. V tom článku je navíc ještě jeden zajímavý detail. Zuckerman sice použil smyčec z 18. století, ale už nezmiňuje, jestli si taky natáhl střevové struny. Kdyby se jen trochu zajímal o dechové nástroje mezi 16. a 18. stoletím, tak by zjistil, že tam je takový styl hry zcela nemožný, protože většina nástrojů bude neposlouchatelná. U nich vibrato funguje např. jako půvabná ozdoba, jako klišé se stane zabijákem.

ad Václav Hudeček: Ano, někteří umí jen to, že nevíbrují. Zatím jsem ale potkal mnohem více těch, jejichž umění končilo jenom u vibrování. Třeba Berlínská filharmonie natočila Beethovenovy symfonie (myslím, že to byl jejich poslední komplet) bez vibráta v dechové harmonii. Proč? U nich by to přece znělo skvěle jakkoliv? Možná proto, že vědí, že dobrého interpreta dělá muzikalita, technická vybavenost a také informovanost. Možná stejně důležitá je též určitá pokora k interpretovanému dílu a jeho potřebám. O tom trochu napovídá postoj některých diskutérů ke kolegům...

Václav Hudeček: Přesně tak!

Jiri Ludvik: Nakonec zjistíme, že máme s mistrem stejné názory Lukáši:-))) A pokud není Václav Luks „pazourkář“, tak kdo už sakra????

Lucie Sedláková Hůlová: Dovoluji si přispět do této debaty výmluvným citátem z Důkladné houslové školy Leopolda Mozarta z roku 1756: „Protože vibrato nezni čistým tónem, ale zachvívá se, bylo by chybou, kdyby se chtěla odehrávat s vibrátem každá nota. Jsou ale i hráči, kteří vibrují nepřetržitě u každé noty, jako by měli neustále horečku. Vibrato se smí použít jen tam, kde by vzniklo přirozeně, jako by totiž zazněl tón na prázdné struně. Neboť na konci kusu nebo v závěru pasáže končící dlouhou notou by poslední nota, pokud by se např. uhodila na cembale, nepochybně určitou dobu doznívala. Závěrečnou notu nebo také každou jinou dlouhou vydržovanou notu lze tedy ozdobit vibrátem“.

Dagmar Mašková: Suk vibroval všechno a bylo to krásné. Záleží na člověku.

Zdeněk Klauza: Máš pravdu, náčelníku :-)

Dagmar Mašková: Ať se hraje tak, aby to bylo hezké. Trocha vibráta v baroku nikoho neuráží a dnes už to nikdo nehraje s vibrátem na každé notě. Dělá se z toho zbytečná věda, tehdejší muzikanti by se divili.

Dagmar Peckova: Braaaaaavo!

Miroslav Ambros: I já doufám, že to často až příšerné plašmuškaření např. Korejců na soutěžích časem skončí a Bach se bude opět interpretovat s vibrátem a koulema ve stylu Oistracha, Szerynka a Suka. V posledních letech se vyrojilo mnoho „chytráků obecných“, kteří se tváří, jako kdyby s Bachem chodili do školy a přesně tak věděli, jak si to představoval. Navíc tuto nítářinu předvádí často na moderní nástroje, takže je to ještě o to víc komické. Když to tak hrát chtějí, tak budíž, ale ať nedělají kretěny z těch, kterým je nítářina cizí.

Jiri Ludvik: Tak to je hustý... Tomu říkám hudební xenofobie...

Václav Hudeček: Mírku, ale to je taky špatně. Ono to „velké“ vibrato k baroku nejde, zrovna tak, jako k Mozartovi. Je to o míře, vkusu a hudebním cítění. [...]

Dagmar Mašková: Ona je ta speciální

zace v mnoha případech z nouze ctnost. Nechci se dotknout těch dobrých, ale případ, že někdo nedokončil ani plzeňskou konzervatoř, ale baroko „vystudoval“ v zahraničí a je chytrý jak rádio, znám.

Marek Špelina: [Plzeň] To, že někdo z nějakého důvodu nedostudoval JAKOUKOLIV konzervatoř v Čechách, ještě neznámá, že nemohl dobře vystudovat JAKOUKOLIV vysokou školu v zahraničí;-)

Václav Luks: ...ehm...nějak se nám ta diskuse zvrstává do pavlačové trapnosti... osobní zášti, jedna paní povídala [...]

Václav Hudeček: Poučená interpretace je o tom, kdo je tím poučujícím.

Iva Svobodová Kramperová: Parádní diskuze! Pro mě rozhodně přínos!

Jiri Kabat: přesně...takové počtení (mimo politická témata) jsem tu na Facebooku dlouho neviděl...zábavné i poučné ve všech směrech!

Ivan Vokáč: Úžasné čtení k snídani, přátelé, děkuji Vám! :)

Jiří Vodička: Jak mi za studií řekl k jedné barokní skladbě a mému romantickému vibratu můj pan profesor: „Ty to hraješ, jako když s plotem kýveš“ :-D Nic se nemá přehánět. Já osobně také nejsem zastáncem dnešních pravd o barokní interpretaci, která zachází na můj vkus až příliš daleko jako např. u Mozarta, Beethovena anebo dokonce Dvořáka. Prostě nikdo nemůže tvrdit, že takhle to bylo a to je jediná pravda. Jsme interpreti a je jen na našem vkusu a přesvědčení jak k dané interpretaci přistoupíme. Zbytek, čili hodnocení je vždy na publiku. Například včera sklídila Hilary Hahn obrovský aplaus za romantické provedení Bachova Loure a Gigue. Takže asi tak.

Igor Vasil: Když slyším „historicky poučený“ orchestr, tak se mi otvírá kudla v kapse... Ono těch „poučení“, z krizového vývoje a podobně, tady bylo a bude dost a dost. Ono je dost „pravověrných pazourkářů“, kteří to dělají fakt dobře a je radost je poslouchat. Ale vyrojila se taky spousta neumětelů, kteří se za tuto floskuli pouze schovávají a to bečení se fakt nedá poslouchat. Navíc mám pocit, že se dá „hudba“, nejen ta poučená, vystudovat už i na zemědělské univerzitě, bez urážky! Myslím, že muzika je jen dobrá nebo špatná a že tábory „poučených“ a těch „neznalých“ byli, jsou a budou... Je jen na posluchačích, jak si to proberou... Ale zarputilost některých mne opravdu baví...

Dagmar Peckova: Ano ano ano!!! A hlavně ti noumeti nejmíc obhajují a křičí své pravdy.

Marek Špelina: Prosím pěkně, kdo jsou „noumeti“? :-)

Igor Vasil: Neumětelové, ne noumeti... A význam snad nemusím vysvětlovat. Třeba ti, co sice hráli maximálně v cimbále, ale vystudovali „hudbu“ na jakési erudované univerzitě a sežrali šalamounovo h... A nemám potřebu jmenovat, většinou se potrefení jen víc zuřivě brání

a já nemám zapotřebí se s tímto zatěžovat... Hezký den... a Krčka ani Lukse tímto fakt nemyslím...

Jiri Ludvik: Bože, bavíme se o super interpretacích a ne o studentech co si na to hrají. Mne se z nepoučené interpretace baroka a klasicismu dělá více či méně špatně... Fór je v tom, že nepoučená část je nepoučená, a tak bohužel nemá argumenty a jen útočí...

Petr Wagner: No, Zukerman se v onom článku pro Strad rozplývá nad barokními a klasicistními smyčci a rozhodně ani v náznu neříká, že se má používat permanentní vibrato s rozkmitem plus minus půltón, jak je tomu u „nepazourkářů“ často ke slyšení. Brát tuhle kratičkou ukázkou z rozhovoru jako odrazový můstek k nadávkám na barokáře, je komické.

Libor J. Svoboda: Výrazy jako „historicky poučená“ nebo dokonce „autentická(!) interpretace“ mě připadají asi tak důvěryhodné jako „vyčteninky“ doktora Cvacha. :-) [...]

Ondřej Vaníček: Nezazněla tu ještě ta krásná parafráze (dovolím si v originále): „Vibrato on every note is like putting ketchup all over the music“. Osobně jsem rád, že do vývoje estetického mínění pazourkáři přinesli větší zájem o tuto problematiku do širšího povědomí a dali prostor tak vyniknout i jiným chutím. Jinými slovy se domnívám, že hra na dobové nástroje, které permanentní vibrato činí vskutku odporným, ovlivnila estetické vnímání dle mého velmi pozitivního směrem napříč všemi žánry. [...] Docela by mne ale ještě zajímalo srovnání přemýšlení mezi dechaři (míněno i zpěv) a promiňte mi to slovo „strunaři“. Možná by mi strunaři vyčetli když bych tvrdil, že u dechu je vibrato mnohem podvědomější. Vycházím ze svého chabého úsilí své podvědomé vibrato zcela odstranit, abych byl schopen jej tvořit zcela vědomě, což vyžaduje zcela jinou techniku dechové opory. Tedy tím narážím na zde zpěvačkami zmíněný náhled, že vibrování tón je nejpřirozenější a nejzřejmější.

Iva Svobodová Kramperová: Jak všichni stiháte tak aktivně diskutovat? Já to nedávám. Abych byla v obraze, dnes v práci jsem této diskuzi věnovala pár drahocenných minut na WC a byla jsem tak konsternovaná, že jsem naprosto nevědomky zcizila erární toaletní papír! Takže končím... nebo to se mnou špatně dopadne.

VYBRANÉ KOMENTÁŘE Z JINÝCH VLÁKEN DISKUSE

Martinus Karthus Urza: Na takových diskusích se mi líbí ta možnost každého účastníka se po libosti sám ztrapnit :-)

Jakub Kydlíček: Myslím, že dnešní Interpretáčnické semináře budu věnovat otázce dogmat a stereotypů... Když už tedy víme, jaký je rozdíl mezi barokářem, pazourkářem a nířářem...

Jakob Wilke: Jsem si k tomu dal popcorn.

Zábava na celé dopoledne, cha!

Helena Zemanova: mám záchvaty smíchu, takhle diskuze je fenomenální, dnes jsem shodou okolností našla na dané téma tento výmluvný plakát...

editor: Ondřej Šmíd

SKLADATELSKÁ SOUTĚŽ SDH 2017

Datum uzávěrky pro přihlášení skladeb: 31. 1. 2017

Zadání soutěže: vokální skladba pro liturgické použití – moteto pro smíšený sbor nebo sólový hlas, píseň nebo např. rezponzoriální žalm; doprovod varhan (realizovaný, nebo generálbas), nebo bez doprovodu (a cappella); text biblický, liturgický nebo vlastní, jazyk čeština nebo latina, délka max. cca 4 minuty. Důležitým kritériem je duchovní styl a praktická použitelnost díla v běžném liturgickém provozu. Skladby pro sólové hlasy mohou vhodně využít (nebo zaměnit) jeden nebo několik běžných nástrojů (housle, flétna...). Tím je myšleno malé obsazení, které může být při liturgii snadno k dispozici (z farnosti, místní ZUŠ atd.).

Způsob doručení: nejlépe elektronicky ve formátu PDF na e-mail: smid@ondrej.info, případně v tištěné formě na adresu: Společnost pro duchovní hudbu z.s., Koleční 4, 16000 Praha 6. Skladby budou hodnoceny jako anonymní.

Nejlepší skladby budou oceněny, koncertně provedeny a publikovány jako v tomto roce.

Ondřej Šmíd

pokračování ze strany 1

A ještě jednu osobní poznámku si neodpustím. Convivium se od jiných hudebních kurzů odlišuje i tím, že jeho součástí je na závěr dne zpívání gregoriánský kompletář. Po dni plném různých hudebních požitků tak se den uzavře opravdovou hudební modlitbou, na kterou se vždy znovu a znovu těším.

Convivium odstartovala nedělní bohoslužba, na níž jsme zazpívali jedno z českých ordinárií od Bohuslava Korejse. Během týdne jsme mohli vyslechnout řadu koncertů - překvapivě velmi kvalitní tvorbu piaristických skladatelů v podání souboru Capella Regia, koncert tří přítomných varhaníků (Hugo, Viktora, Vendl), koncert lektorů nebo sólový koncert účastníků. Celý konviviální týden směřoval k závěrečnému koncertu sborových tříd v sobotu večer a k závěrečné bohoslužbě, na nichž jsme velmi uspokojivě předvedli výsledky celotýdenní práce.

Společné vystoupení lektorů. Zleva: Thierry Fred Francois, Žanna Gončarenko, Ondřej Šmíd sr. a jr., Lukáš Vendl a Marek Klein.

díky níž slovo *convivium* poprvé plně naplnilo i svůj význam nejen soužití,

a hraní byly takřka ideální.

Abychom se vyhnuli potížím při

Lukáš Vendl, seminář německé protestantské hudby.

Nezanedbatelnou roli na pohodovosti letošního Convivia hrálo i to, že santiniovský kostel byl nedávno opraven, a to včetně obou varhan (byť se ještě dokončují). Otcové premonstráti také zprovoznili novou restauraci,

ale i hostiny. Jedlo se prostě výborně. Klášterní pivovar tomu dobře sekundoval výběrem limonád a piv, po nichž se tak trochu stýská. No a když se k tomu přidalo i výborné počasí, můžeme říci, že vnější podmínky pro naše zpívání

Thierry Fred Francois dokáže svým charizmatem okolí opravdu strhnout.

rezervaci termínu za dva roky pro jubilejní patnácté Convivium 2018, dovoluji si oznámit, že jsme již udělali rezervaci na 11. - 19. 8. 2018. O termínu a místu Convivia 2017 budete informováni záhy. Doufám, že se sejdeme v plném počtu. Je totiž škoda, že letos nebyla využita plná kapacita kláštera. Mnoho kůrovců by mělo opustit ulity svých sborů a přijet se hudebně obohatit s námi. Aktivní dovolená složená z dobré party a krásné duchovní hudby je prostě bezva.

Pavel Svoboda

